

K AKTUÁLNÍM PROBLÉMŮM ČSA V ROCE 1992

Pokládám za účelné sdělit některé zásadní představy o tom, s jakými cíli a v jakém směru by se měl usměrnit myšlenkový i věcný pohyb v ČSA v tomto roce, který pokládám za rozhodující období vstupní etapy její přeměny, založené na nově se vytvářejícím kontextu evropské bezpečnosti.

Bude účelné, abychom si nejprve ujasnili celkový posun, kterého bylo dosaženo v uplynulém roce a upřesnili si tak výchozí čáru, z níž přistupujeme k plnění úkolů, zhodnotili některé kritériální vlivy, jež nezbytně budou ovlivňovat tento dynamický proces a vycházejíce z těchto faktů se pokusili definovat cíle, postup i rozhodující aktivity.

Teprve při zpětném ohlédnutí si uvědomíme, jak nabytý událostmi byl uplynulý rok v ČSA. V krátkosti bych chtěl shrnout ty nejvýznamnější:

Byly rozpuštěny vojenské struktury a následně ukončena činnost Varšavské smlouvy jako celku. To spolu s odchodem sovětských vojsk z území ČSFR představovalo úplné obnovení svrchovanosti a samostatnosti ČSFR i Čs. armády.

Tyto skutečnosti umožnily zaujmout jednoznačná stanoviska ke dvěma dominantním událostem mezinárodního dění, za která považují konflikt v oblasti Perského zálivu a období pokusu o puč v SSSR.

V realizačním procesu vojensko-technické stránky vojenské doktríny ČSFR armáda vstoupila do nejrozsáhlejší přeměny po stránce organizační a v rozmístění, pokračovala ve svém vnitřním přerodu v občanskou armádu demokratického svrchovaného státu.

V procesu naplňování závěrů KBSE byla z armády vyřazena a na deseti určených místech soustředěna nadnormativní technika. Limitujícími faktory činnosti čs. armády byly omezené finanční prostředky, které spolu s liberalizací cen a přechodem na tržní ekonomiku vytvářely trvalé napětí mezi potřebami i možnostmi armády.

Stabilita výcvikového procesu byla záporně ovlivňována okolnostmi, zejména však spekulativním uplatňováním zákona o civilní službě.

Všechny tyto skutečnosti si vynutily intenzivně se zabývat koncepčními úvahami, které by vytvořily cílově zaměřenou stabilitu pohybu armádního organismu a odrazily determinující reality okolí.

Byl to rok rozhodujícího vstupu do uskutečňování přeměn armády.

Pokud bych měl stručně charakterizovat výsledky, potom mohu konstatovat, že přes všechny obtíže a často neodůvodněnou kritiku čs. armáda základní úkoly zvládla.

V období srpnové krize byla připravena naplnit své základní poslání, splnila prvou etapu, v dějinách po ukončení 2. světové války, nejrozsáhlejší reorganizace, změny v rozmístění a systémové přeměny funkčního organismu, nacházela cesty k humanizaci vlastního života vojsk a uskutečnila mnohá opatření, jimiž se zbavuje reziduí uplynulých let. To jsou bezesporu kladné, ale i nadějně faktory pro to, abychom mohli plynule navázat na první etapu konsolidace, kterou bezesporu představuje tento rok.

Je si třeba uvědomit, že tento rok nebude o nic jednodušší, naopak. Odraz mezinárodních vztahů na náš vnitřní život státu i armády si vyžádá značné úsilí a hledání nejvýhodnější cesty, jimiž se naše federativní republika, ale i armáda, zapojují do procesu vytváření nového bezpečnostního systému v Evropě. Značná destabilizace prostoru střední, východní a jihovýchodní Evropy vyvolává nezbytnost posilování vlastního souhrnného potenciálu státu a vytváření vlastní důvěryhodnosti jako státu, jenž se oprávněně hlásí k dějinným demokratickým tradicím a důstojně přistupuje k svému místu v nově se utvářející Evropě. Právě ony obtížně předvídatelné změny vývoje přetvářejícího se prostoru nám signalizují nezbytnost usilovat o vytvoření bezpečnostních záruk, jako politickovojevinské záštity uskutečnění vnitřních přeměn. Jsme si vědomi, že i zde půjde o dlouhodobější proces hledání zásadního porozumění evropských států, USA a Kanady, který bude spočívat v řešení nových vztahů a jejich institucionálním zabezpečení. Hledání, nebo potvrzování "pilířů evropské bezpečnosti", ať již v rámci měnícího se NATO, nebo evropských společenství, západoevropské unie nebo nově vytvořených principů řešení v rámci KBSE a helsinského procesu, bude charakterizujícím rysem tohoto období. Naše stanoviska jsou dostatečně známa. ČSFR bude podporovat hledání reálných východisek, skýtajících jak bezprostřední, tak perspektivní funkčnost tohoto systému, při vzetí v úvahu všech přeměn, jimiž Evropa, a to i západní, prochází.

Mimořádný vliv na dění v armádě bude mít vývoj naší společnosti, zejména uspořádání nových principů soužití našich dvou států, dodržující ústavní postupy a směřující k nově definovaným ústavám. Domnívám se, že přes různost náměrů cílového stavu i různost postupů k jeho dosažení, je v zájmu všech občanů ČSFR, obou národů a národností; trpělivě odstraňovat překážky, jež čas mezi nás nashromáždil a současně se dívat nezatížení minulostí do budoucnosti. ČSFR se nachází totiž v důležitém geopolitickém prostoru. Její destabilizace by velmi ztížila celkové evropské řešení bezpečnosti. Přitom ovšem musíme vidět, že i v případě kladného překonání tohoto problému bude před námi složité období ekonomických přeměn s výraznějšími sociálními dopady.

Byť zúženě, toto jsou základní faktory, které vymezují věcně prostor, ve kterém se budou ubírat naše teoretické úvahy a praktické kroky přestavby čs. armády. Míra jejich dodržování i odrazu bude výrazem naší schopnosti nově a pragmaticky vyjadřovat východiska, jejichž základním cílem musí být schopnost ozbrojených sil státu zabezpečovat v těchto podmínkách svoji svrchovanost a bezpečnost. Čs. armáda má přitom základní úkoly zabezpečit výrazným způsobem odhodlání a připravenost k obraně demokratických principů svrchovaného státu. Přitom vystupují do popředí mnohé otázky, které je nezbytné tvůrčím způsobem dořešit. Jde především o vytvoření komplexní strategie obrany ČSFR jako synergického účinku

všech potenciálních sil státu - tedy ozbrojených sil, společnosti jako celku, její ekonomiky a hospodářsko- finančního potenciálu, zahraničně politické orientace, vytvářející nezbytné záruky aktivní všestranné podpory a celkového skloubení všech prvků systému řízení státu v podmínkách ohrožení.

Chtěl bych zejména zvýraznit nutnost pečlivého rozboru všech možných forem ohrožení, jejichž schopnost může být široce odstupňována rozsahem, prostorem i časem. To je zcela nový postup, který dosud vojenská věda neřešila nebo jen okrajově. Otevírá se potřeba volby úměrné reflexe tohoto stavu odpovídající rozsahem aktivit, vedoucím jak k odvrácení vlastní hrozby napadení možnými silami nepřítele, tak k rozhodné reakci na vojenské nebo jiné aktivity.

V samotném ozbrojeném zápase stojíme před potřebou hluboko odrazit všechny nové vojenské poznatky, a to pochopitelně nejen z války vedené u Perského zálivu, a na jejich základě stanovit nové principy použití ozbrojených sil. To musí vést k podstatnému přehodnocování stavu vedení operací jak ve vzduchu, tak pozemních, tak především forem, způsobů a realizace "obran států". K tomu bych chtěl zvláště zdůraznit nezbytnost jasného si uvědomění té skutečnosti, že "obranu státu" nelze ztotožňovat jen s obranným charakterem vedení operací a bojem, ale že musí být jednoznačně profilováno vysokou aktivitou soustředování úsilí k udržení klíčových prostorů jako předpokladu pro rozhodný manévr a úder soustředěnými silami operačního sledu na rozhodujících směrech, koordinovaný s vysoce manévrovou činností. Přitom soustředěné úsilí je výrazem sladěné činnosti letectva a palebných úderů, úderu a manévru pozemních sil, úsilí komplexního týlu; operačního zabezpečení, odolné protivzdušné obrany a operativního vysoce reagujícího systému velení.

Pokud jsem nastínil tyto základní teoretické principy, nezbytné pro řešení praktických opatření, pokládám za účelné naznačit některé kroky, které bude potřebné v tomto roce uskutečnit.

Půjde především o tato zásadní opatření:

- V podstatě dokončit organizační, rozmístovací a mobilizační přeměny čs. armády, bezprostředně reagující na principy změny politickobezpečnostní situace v Evropě. Tím uskutečnit hlavní změny ve velikosti, členění, organizaci, rozmístění a systému řízení armády.

- Stabilizovat ta organizační členění, která byla vytvořena v uplynulém roce, zabezpečit jejich plnou funkčnost. Stabilizací rozumím vnesení nového režimu výcviku a přípravy, řádu života vojsk, všestranného zabezpečení, plně funkčního řízení a velení.

- Zvládnout a osvojit si nový přístup k uvádění vojsk do vyšších stupňů připravenosti a mobilizační pohotovosti jako nového prvku, který výrazně ovlivní charakter života vojenských kolektivů.

- Teoreticky rozpracovat, zkušebně ověřovat i získat potřebné návyky v práci nových řídicích stupňů polního a teritoriálního velení, jejich vzájemně sladěné činnosti při osvojování si objektivních metod procesu rozhodování a velení s aktivním využitím prvků automatizace, zejména u letectva a protivzdušné obrany.

- Dosažení funkčnosti první etapy výstavby jednotného systému protivzdušné obrany jako základního kroku, z něhož bude vycházet modernizace celého komple-

xu vzdušného průzkumu, aktivit PL raketového vojska, stíhacího letectva, jejich systémů řízení a zabezpečení.

- Postupný přechod na racionální a intenzivní formy výcviku všech druhů vojsk, včetně záloh, při zvýraznění výcviku jednotlivce i malých jednotek, výrazně zlepšené přípravy poddůstojníků, založené na praxi a výchově velitelských vlastností.

- Propracování celku materiálně technického, týlového a zdravotnického zabezpečení v podmínkách "obranu státu", který musí přinést poznatky vedoucí k jeho nezbytné racionalizaci.

- Rozpracování teorie a získání prvních praktických poznatků z použití i činnosti vojsk územní obrany, jako nového prvku pozemních vojsk.

- Vytvoření podmínek pro postupnou profesionalizaci vybraných funkcí "mistrů zbraní", umožňující přejít koncem roku 1993 ke dvanáctiměsíčnímu trvání základní služby.

- Utváření nově pojatého systému vojenského školství, ale i forem přípravy velitelů a štábů, jako výrazu nového chápání jednotlivých kariér vojáků z povolání.

- Rozpracování teorie použití a praktické získání prvních poznatků z funkce vojenských záchranných útvarů civilní obrany, představujících zásadní změnu v systému civilní obrany.

- Stabilizace velitelského sboru a udržení jeho sociálních jistot i diferencovaných perspektiv při trvalém zvýrazňování občanského charakteru armády. Zvyšování úrovně jeho vědomostí, včetně úrovně jazykové a všeobecné přípravy, schopnosti vést i vychovávat řízené kolektivy, využívat moderní metody a formy práce.

- Dokončení branného zákonodárství, vytvářejícího v návaznosti na ústavu základní právní normy pro funkci Čs. armády, v návaznosti na obecné zákonodárství uvedené do života nových vojenských řádů, předpisů a norem. Tím vytvořit i základní rámec pro život Čs. armády, její organizovanost, kázeň a humanizaci.

- Ekonomizaci všech činností v armádě při dodržení normativů zabezpečujících život vojsk, jejich výcvik a připravenost.

Přivítal bych, kdyby toto zaměření na stěžejní problémy Čs. armády v tomto roce vás inspirovalo k zamyšlení a podnítilo aktivitu v teoretickém ztvárnění těchto základních myšlenek. Byl bych rád, kdyby se časopis Vojenské rozhledy stal místem, kde se budou setkávat nejrůznější, zdůvodněné představy o způsobech jejich řešení, kdyby se stal třeba i místem konfrontace názorů v zájmu hledání, nacházení nových myšlenek i přístupů.

